

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ПОЛТАВСЬКОГО МІСЬКОГО ПАРКУ

Просторова композиція історичного міста завжди має подальший розвиток у контексті історичних, соціальних та містобудівних змін. Історичні передумови виникнення Полтавського міського парку (Дендропарку) були закладені задовго до початку другої половини ХХ століття. Полтава – одне з найстаріших історичних і культурних міст України з високою природно-ландшафтною виразністю території, значна частина території якого знаходилась під зеленими насадженнями – лісопарками, скверами та іншими місцями громадського користування – зелена зона в адміністративних межах міста складала 447 гектарів. На початку ХVIII століття навкруги міста-фортеці розташованого на правому березі Ворскли була недоторкана природа – ліс, практично втрачений вже на початку ХХ ст. [1]. Поступово розвивалися характерні риси міського життя у передмісті, яке все більш перетворювалося на центр ремесла і торгівлі. Цьому немало посприяло те, що через Полтаву проходив державний тракт на Санкт-Петербург. У 1782 році її було визнано повітовим містом, а на початку ХІХ століття у новоутвореній Полтавській губернії (згідно плану міста, який був розроблений у 1803 році) розпочалося «перетворення Полтави на «копію малого Петербурга». З того часу до сьогодні збереглися парки та сквери, створені в історичному центрі міста, наприклад, Корпусний сад – визначний зразок міської садово-паркової архітектури, створення якого пов'язане саме з утворенням на початку ХІХ століття Круглої площі – нового адміністративного центру. Водночас за новим планом прокладалися прямі вулиці, бульвари, насаджували дерева. На протязі ХІХ століття були закладені існуючі й зараз: міський сад (Парк Перемоги), Пушкінський сквер; парк Полтавської обласної клінічної лікарні імені М.В. Скліфосовського; парк технікуму Полтавського державного сільськогосподарського інституту; Петровський парк; Каштанова алея; Ботанічний сад ПНПУ імені В. Г. Короленка [2].

Реорганізація, що була проведена у першій та другій половині ХІХ століття, на початок ХХ століття зробила місто не лише адміністративним та господарським, а й культурно-освітнім центром. У 1934 – 1938 роках для Полтавської області з центром у місті Полтаві ухвалили генеральні плани, які передбачали закладення нових парків і скверів. 1943 рік – друга половина ХХ ст. – період реконструкції та пошуку нових напрямків перспективного розвитку ландшафтно-просторової організації міста з урахуванням набутих за століття традицій історичного міста. Рішенням Управління у справах архітектури при Раді Міністрів УРСР від 27 грудня 1946 року Полтава була занесена до списку старовинних історичних міст республіки, в яких проведення проектно-

планувальних і будівельних робіт повинно проходити під особливим контролем, що сприятиме можливості зберегти неповторне обличчя міста, історичну значимість пам'яток минулого.

Полтавський міський дендропарк – єдиний в обласному центрі природоохоронний об'єкт загальнодержавного значення. У березні 1961 року було проведено засідання Ради міністрів України, результатом якого стало затвердження розробленого управлінням головного архітектора та міськкомунгоспом трирічного плану озеленення обласного центру. Частиною завдання стало створення нового парку, що поєднує елементи ландшафтного і дендрологічного парків. Закладений він був у квітні 1962 року на полі Полтавської битви поблизу селища Яківці на площі 124,5 гектара.

У 1966 році постановою Ради Міністрів УРСР № 494 парк був включений до списку дев'яти показових парків України. Постановою Держкомітету при Раді Міністрів УРСР по охороні природи від 27 червня 1977 року парк на Полі Полтавської битви внесений до списків пам'яток природи садово-паркового мистецтва республіканського значення. Це єдиний у Полтаві об'єкт такого рангу. 1987 року на Виставці досягнень Народного господарства парк отримав Диплом II ступеня за відтворення історичного ландшафту допетровських часів та високий рівень утримання ландшафтного парку [1].

Література

1. Жук В.Н. *Наш рідний край. (З історії української національної культури)* / В.Н. Жук, С.Я. Фарина. – Вип. 13. – Полтава : Полтавський педагогічний ін-т, 1992. – 70 с.
2. Ігнаткін І.О. *Полтава: Історично-архітектурний нарис* / І.О. Ігнаткін, Л.С. Вайнгорт. – К. : Будівельник, 1966. – 125 с.
3. Ковальчук А.А. *Заповідна справа : науково-довідкове видання* / А.А. Ковальчук. – Ужгород : Підприємство «Ліра», 2002. – 312 с.